

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrt leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina

naj se blagovoljno pošilja v tiskarno v nunskih ulicah v tiskarno Karoling-ovo. Vse pošiljatve naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrtico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

Uzdrževanje ljudske šole.

Važnost ljudske šole spoznavši se uže več let trudimo i prizadevamo z naj primernejšimi postavami pripomoči, da se ljudske šole po našej deželi zboljšajo, razširijo i nove ustanove, ki bodo temelj. boljšega blagostanja. Leto za letom imamo več stroškov — več davke, zato je naša sveta dolžnost, da skrbimo ljudstvu za dobre šole, za poduk, da si bo znalo iz svoje zemlje, obrtnije i. t. d. vedno več pridobivati. Davno uže je minul zlati vek, katerem poje pesnik: zemlja je vse zadovoljno sama od sebe dajala Tedaj nam treba dobrih šol, da za drugimi narodi i deželami ne zaostanemo ter naše ljudstvo ne oboža.

Pravične i res koristne šolske postave izdelati pa nikakor ni lahko delo. Temu dajemo sami dokaz, kajti mnogo let se uže ukvarjamo s šolo, a danes zopet vsi priznavamo, da je treba še marsikaj popraviti, preurediti.

Nisem namenjen govoriti o vsih raznih pomanjkljivostih sedanjih šolskih postav — hočem le govoriti o ekonomičnej strani teh postav, o uredbi dnarstvenega vzdrževanja ljudskih šol.

Ker smo o tem raznih misel, je treba vestno preiskovati, kakošna uredba je naj pravičnejša plačevalcem i naj ugodnejša šolskemu napredku.

Trojna misel je o tem med nami. Prvo imenujem centralistično, da naj dežela vse šole skupno vzdržuje; drugo federalistično, po kateri naj posamezni okraj skupno oskrbuje svoje šole, kakor

se zdaj godi; tretje demokratično, vzdrževanje šol izroči se posameznim občinam.

Prvi menijo, šolske doklade naj se na lik deželnega davka stekajo v skupno deželno šolsko blagajnico, i le ta naj vzdržuje vse ljudske šole; skrbi za zidanje potrebnega poslopja, plačuje učitelje i druge stroške. Lepa namera! i jaz kar nič ne dvomim, da bi bila nam vsim po volji, ko bi se mogla tudi pravično izvršiti glede vplačevanja pa vživanja. Zastopnike te misli, vem, vodi blaga nadeja, da bodo po tej uredbi premožnejše občine pomagale revnejšim. A to je zmota! Da! ako bi imele uže vse občine svoja šolska poslopja, i vse tudi učitelje, potem imate prav. Postava pač tirja za vsacih toliko i toliko otrok učitelja, a človeška postava ni vsemogočna, da bi tudi vselej uresničila, kar tirja i določuje. Krajne šolske svete imamo blizo po vseh občinah, a kakor kdo drugi tudi ti ne morejo i ne znajo učiteljev iz tal kopati; no! koliko občin je brez učitelja, je dobro znano, še več pa jih je brez šolskega poslopja. Zdaj pa uprašam, bi mar bila pravična taka centralistična postava, po kateri bi vse občine enakomerno plačevale šolske doklade v deželni šolski zalog, ne glede na to, ali imajo šole ali ne? Bi li po takej postavi premožnejše občine podpirale revnejše? Ravno narobe! Naj revnejši hribovske občine bi v ravno tistej razmeri po davkih plačevale šolske doklade, kakor trgi i druge občine v ravnini; uživale pa bi od tega le zadnje, une nič; naj revnejši bi podpirale bogatejše, kar se tudi po sedan-

jej uravnavi godi. Dokazi pa izgledi so znani, brali smo je tudi po časopisih. Tedaj dokler ne moremo zagotoviti i dati vsim občinam lastnih učiteljev, tako dolgo bi bila skupna vzdržava šol nepravična, posebno na kvar revnim hribovskim občinam, katere so i kdo ve kako dolgo še ostanejo brez učiteljev.

Da druga misel, federalno po okrajnej razredbi vzdrževati šole, kakor se zdaj godi, ni pravična, se razvidi iz tega, kar sem rekel ravno zdaj o skupnej vzdržavi; kajti kar tu velja o vsej deželi, to tam o posameznih okrajih. C. k. okrajni sofski svet v Tolminu bi nam mogel podati naj predrznejših izgledov. Vrh tega ima okrajna razredba še to veliko slabost, da ima glede „šol za silo“ tako čudne i nepovoljne razlike v posameznih okrajih, kakoršne niso v pospeh šoli niti v čast dotičnim gosposkam.

Tretja misel je, da naj bi se demokratično oskrbovale ljudske šole t. j. da naj bi vsaka občina skrbela sama za svojo šolo. Jaz mislim, da bi se posebno tako imenovana liberalna stranka morala držati te zahteve, kot en mož. Dovoljujem si pa tudi tu trditi, da, ako bi danes tako oskrbovanje šol sklenili, bi postava zopet bila tako dolgo krivična, dokler ne poravnamo napak dosedanjega oskrbovanja. Posebno obračam pozornost tu na šolska poslopja. Nekatero občine so si je sozidale z lastnimi žulji; druge posebno v furlaniji s podporo pokojnega šolskega zaloga; še druge, posebno zadnja leta, so prejele denar za šolska poslopja iz okrajnih šolskih blagaj-

LISTEK.

Kontrapunkt.

[Spisal F. D. Tominski.]

Ni je besede v muzikalni terminologiji, o kateri bi bili zapopadki mnogovrstniši, kakor o besedi „kontrapunkt“. Pomen, kterega je ta beseda v teku časa z razvijanjem glasbe splošno zadobila in kateri je bil pod začetnim pojmom v jako majhni zvezi s sedanjo glasbo dela, da se ta beseda marsikomu čudna dozdeva. Večkrat pa, akoravno popolnoma neopravičeno, se z besedo kontrapunkt umeva izpeljava težkih arithmetičnih nalog, katerih vporaba ovira prosto fantazijo; tedaj bi bil kontrapunkt kot formalno-realističen majhne veljave.

Ker najstarejši in starejši način kontrapunkta v starodavnih kompozicijah ni mogel biti izpeljan po dandanašnjem principu, ker se za časa Bach-a, od prejšnjega zelo razločuje, ker se je po času Bach-a zgubil v gole oblike: se ni čuditi, da je med tem, ko se je harmonija zmiraj bolj razvijati počela, veselje do kontra-

punkta vidoma ginjevalo dotlej, da je novejši čas odločil kontrapunkt v glasbeni literaturi ono častno mesto, kterega si po vsi pravici zasluži. Mnenje, da je kontrapunkt nekaj pedantičnega, ostarelega, ginuje zmiraj bolj in dokaz, da ga najizvrstniši komponisti djansko rabijo, naj bo dovolj, da nekoliko besedi o njem spregovorim.

To, kar umevamo dandanašni z besedo kontrapunkt je sledeče: Prosta, melodično-samostalna izpeljava enega glasa v zvezi z enim ali več melodičnih glasov, po pravilih harmonične veznosti in napredovanja.

Začetni pomen besede „kontrapunkt“.
Zgodovinsko.

Kontrapunkt, t. j. protipunkt, tirja tedaj uže neki dani punkt. Oboje bi se moralo rekati: „punkt proti punktu, punctum contra punctum“.

Punkt bil je prvotni izraz za „noto“ po naše glasko ali sekirico. Z besedami: glaska proti glaski pa tudi umevamo harmonični zadržaj. Notni vrsti ene melodije v enem glasu se notna vrsta druge melodije v drugem glasu više ali niže postavlja.

Ako pregledujemo prve, po kontrapunktič-

nem načinu pisane kompozicije, nahajamo v njih zgolj dvoglasnost, katera je prevzročila besedo kontrapunkt. Ako pa je pozneje tudi mnogoglasnost nastala, ni nam misliti s tem naš dandanašni harmonično-temperiran sistem; marveč so bile te mnogoglasne harmonije le poseben rezultat melodičnih vrst.

Iz tega je razvidno, da se sistemacija harmonije po dolgotrajnih poskusih, kateri se še dandanašni vrše, ni še dognala in da spada še le v prihodne čase. Preiskovati vzroke, zakaj je bil kontrapunkt poprej, nego harmonija znan, ne spada tu — sem.

Začetno dvoglasje pa je prevzročevalo, da se ni moglo na popolne harmonije — soglase — ozir jemati da, še najprimitivniši soglas, t. j. trdi troglas ni bil popolnoma rabljen. Nahaja se v prvih spisih o kontrapunktiki s pravili dokazano le mnogo presledkov (intervallov) in njih uporaba. Najbolj znani pisatelji o tem so: Franco iz Kolina 1047 do 1083, Marchetto iz Paduve okoli 1200, Janez de Murio 1300 do 1360 in slednič J. Tinktor 1470.

Od tega časa tedaj se je po načinu omen-

nic; mnogo pa jih je ostalo še na suhem. Ko bi zdaj brez drugega morale posamezne občine prevzeti vzdrževanje svojih šol, imajo lep dobiček one občine, ki so si zdale poslopja z denarom šolskega zaloga, ali z denarom okrajnih šolskih blagajnic — druge občine pa, ki so tudi svoj vinar dokladale v šolski zalog, ali zdaj polnijo v enaki razmeri kot druge okrajne šolske blagajnice, bi se k večemu mogle tolažiti, da so svoje bogatejše sestre — občine pitale, da same bolj stradajo. Žalostna tolažba!

Ako se tej moji izpeljavi pritrudi, se zanašam na doslednost, da se tudi ne bo nasprotovalo nje nasledku, ki je ta, da bi delali krivico ravno naj revnejšim občinam, ako bi nakladali vsim enaka bremena, dokler ne moremo vsim enakih dobrot deliti.

Moja misel je tedaj ta, da moramo občinam, oziroma krajnim šolskim svetom izročiti oskrbovanje njih šol; krivice pa, ki so se dosedaj delale tistim občinam, ki so sejale, pa ne žele, moramo popraviti s tem, da uredimo s posebno postavo dohodka deželnega šolskega zaloga, ki bo socialna šolska poslopja tistim občinam, ki so do sedaj ostale na cedilu, i bo podpiral šole naj revnejših občin.

Dopisi.

S Krasa, 24. apr. — V časnikih preteklega tedna smo čitali sporočila naučnega ministra o razmerah šole v l. 1874. Na Štajerskem, Češkem in Sileziji je napredek, drugod ne, dasiravno so nove šolske postave po celem cesarstvu upeljane od l. 1869. Kar je hvale vredno, se samo hvali kazaje po svojem uspehu, koliko je vredno. Ako se dobro spominjam, je nekdanji minister Beust rekel pomenljive besede: „Die neuen Schulgesetze sind von unberechenbarer Tragweite“ (nove šolske postave so neizmerno važne). V čem obstoji ta neizmerna važnost? V večem izobražanju, ktereга ponujajo? Da! bode površen presojevalec odgovoril. A poglejmo, kako večje izobražanje so prinesle v malo letih svojega obstanka, in potem, kar vidimo, odkritosrčno izrecimo svoje mnenje. Tu nekatere dogodbe in razmere, ki stvar jasno dokazujejo.

V sežanskem okraji na Krasu učitelji že četrti mesec plače ne dobivajo. Jako morajo

jenih pisalcev komponiralo. 15. stoletje kaže še malo napredka, pač pa večjo samostalnost v izpeljavi glasov. Poglavitna komponista te dobe sta Jan Oekenheim, roj. 1420 in Josquin de Pres, roj. 1440.

V 16. stoletji so imenovati med drugimi, jako izurjenimi možmi posebno: Palestrina, (kralj cerkvenega skladoglasja.) Orlandus de Lassus, Allegri i. dr. Akoravno se pisava omenjenih mož drži še stare kontrapunktične tradicije, vendar pa se kaže ogromni napredek v harmoniji. Soglasji niso več, kakor poprej, edino le v glavni legi stavljeni, predglas (Vorhalt) se večkrat uporabljuje, še celo soglasji dominant t. j. sedmični soglasji se v teh kompozicijah nahajajo.

17. stoletje rodilo je tudi imenitne može, ti so: Carissimi, roj. 1580—90, Benevoli, roj. 1600, Al. Scarlatti, 1658, Caldara, 1675, Astorga, 1680, Durante, 1693, Marcello, 1680 i. dr.

biti zadovoljni se svojim stanom, ter silno biti navdušeni, kakor mnogi in puščavniki, ki s postom in ascetičnim življenjem netijo dušno gorečnost. Kmetje*) pa morajo plačevati 350/0 davka za šolsko kaso. In gospodje svetovalci dobivajo za vsako mesečno sejo po 8 gld., ako tudi nič ne sklenejo. Za ponemčevanje se je tudi obljubila nagrada učiteljem, ki bi se vdali. Za take stvari zmirej denarja na razpolaganje, a za pičlo plačo učiteljem ga nij, Hodite z Bogom!

Duhovne ste odstranili od šol, pa svetne učitelje tirate proč, a vbogo ljudstvo naj se izобрази, kdo vas umé, kaj hočete? V P***, kjer že 53 let šola obstoji, in kadarkoli je en učitelj odšel ali bil premestjen, je precej naslednik bil za njim, mora letos duhoven učiti, se ve, ker ni svetnih učiteljev, a ljudstvo trikrat toliko plačuje kakor pred, ko je rednega učitelja imelo, ter posebno zarad orgljanja v cerkvi mu plačevalo malo stvar, ako tudi niso vsi imeli otrok v šoli. Zadnji učitelj L. pa nij hotel več orglati v cerkvi, ter se je g. župniku, ki ga je naprosil, da naj blagovoli tudi v cerkvi pripomoči, hudo zameril, in v pohujšanje ljudstva, ob nedeljah in praznikih nij prihajal v cerkev. Je-li to napredek?

V D***, kjer je duhoven držal šolo v prejšnjih letih, je sedaj prav nepotrebno svetni učitelj, ker nij več ko 30 za šolo sposobnih otrok. Za podučevanje je dobival duhoven plačilo od ljudstva, a sedaj morajo kmetje plačevati ravno toliko duhovnu, ako ga hočejo ohraniti in povrh tega še 350/0 v kaso za šolo. S tem se menda silno pospešuje ljudsko blagostanje. (Niso zastoj učenci d... ki o prihodu svetlega Cesarja na železniški postaji „živijo“ vpili držeči brinjave veje v rokah, ker družega zelenja niso imeli in slovenska bandera so bila prepovedana).

V R***, kjer so do l. 1873 v šoli podučevali duhovni, pred župniki, potem 20 let kooperatorji, je sedaj svetni učitelj, ki bi moral dobivati 400 gld. letne plače, ter 120 gl. za stanovanje, pa kakor gori omenjeno, od mesca januarja 1875 nij še nič dobil. Pred je duhoven dobival 75 gld. iz cesarske blagajne za celo leto,

*) Prav pravite, da kmetje morajo plačevati. Ako ne plačajo, gre na boben kotel, krava ali še kaj družega za življenje neobhodno potrebnega. Veliki posestniki pa, to spričujejo davkarije, imajo največ zaostalih davkov posebno gledé šolskih doklad in nihče jih ne rubi. Ko bi veliki posestniki plačevali, ne bilo bi učiteljem treba želodca s pasom tolažiti.

URED.

Držali so se ti možje tudi še stare pisave, pa harmonije so v njej mnogovrstniši, sploh, ves harmoničen sistem bolj jasen in pomenljiv. Okoli tega časa se stavi začetek opere.

Nemčija, akoravno o tem času politično tlačena, smela je biti ponosna na nekatere može, ki so ji deloma še dandanašni kinč; tudi je od tega časa, rekel bi, vodstvo dobre in harmonično-kontrapunktične glasbe prevzela. Ti možje so: Leo Hassler, roj. 1564, Henrik Schütz, 1585, Henrik Grimm, okoli 1600 in naš Jan. Jos. Fux, kmečkih staršev sin iz Štajarske, roj. 1660, ki kakor komponist sicer se ni vekovitega skazal, pač pa je spisal imenitno delo o kontrapunktu: „Gradus ad Parnassum“, iz ktereга je dokaj komponistov vednosti zajemalo in je še dandanašni neovrgljive veljavnosti.

(Konec prih.)

a sedaj bi ta denar v dopolnenje plače, moralo ljudstvo nadomestiti, pa ga nij volja, in kasa tudi ne da, torej nij plačila in za kooperatorja nij več mesta. Ali duhoven, bode kdo ugovarjal, nij mogel redno šole, pet ur na dan, podučevati, svetni učitelj pa mora to storiti. Res, pa kako korist imajo od šole otroci, ki zarad daljave in slabega vremena ter ubožtva šole obiskovati ne morejo. Tacih pa je čez polovico. Iz P***, iz D**, iz K*** posebno v letošnji hudi zimi niso mogli otroci hoditi v šolo, in nečlovek bi moral biti, kdor bi male otroke slabo oblečene v snegu in burji silil hoditi v šolo uro hodá in še več oddaljeno; po leti pa je vročina in paša, ki zadržuje šolsko obiskovanje, in po postavi, ako niso otroci prvi mesec vpisani, se kasnje niti med redne učence sprejeti ne smejo. Od šole v R*** nimajo koristi drugi, kakor domači, dasiravno še štiri druge vasi spadajo pod r....o šolo, ter morajo vsi enake davke plačevati. Jeli to pravično da na pr. tujec, kakor so sedaj železniški delavci v R***, postavno mora in sicer brez najmanjšega plačila, pošiljati svoje otroke v šolo, ter se okoristiti, ko davkoplačevalci nič od tega nimajo? In je-li potreben učitelj sveten samo za peščico domačih otrok, ki tudi ne morejo redno šole obiskovati?

Da neki ljudje, po novih postavah, vse kaj družega nameravajo, kakor ljudsko izobražanje, razvidite iz sledečih dveh prigodkov. Na Kozjah (spada pod Voloski okraj v Istri), je neki nepotrjeni učitelj, ki podučuje otroke v branji in pisanji, in za to nekaj malega dobiva od ljudi, ter hodi kakor črednik ali ovčar od hiše do hiše jedati. On je s tem zadovoljen in ljudstvo ž njim. Kar mu pride od glavarstva prepoved, da, ker nij poslan od gosposke, mora pustiti šolo, in vas Kozje, on pa ostane nevbogljiv, in že dvakrat so ga žendarmi iskali, da bi ga spodili, pa se je skrival, da ga niso našli. Kaj je to? Na Kozje ne bi noben izprašan učitelj prišel, ker nij toliko otrok, ni šole redne, ne stanovanja in vas je v takem osamljenem kraju, da se ne bi zljubilo komu drugemu priti za ono plačilo, v tak odstranjen kraj. Ali ni vse eno, da se otroci nauče brati in pisati od Petra ali Pavla, samo da kaj znajo? Kaj drugi ne smé učiti, kakor od c. k. deželnih, okrajnih in krajnih šolskih svetov potrjeni učitelj?

V K o p a r s k e m okraji [so učili duhovni šolo v Ospu, Klancu, Borštu, v Dragi in Gročani, ker ni svetnih učiteljev, ter so konec leta dobivali male nagrade. Prosili so da se jim neka stalna plača odmesi, pa kak odgovor dobe? nemki, od 6. marca 1875: „Držite šolo, in konec leta pošljemo izpitno komisijo, da se prepriča s kakim uspehom ste učili, in po tem boste dobili nagrado“. Lepa ta! Tedaj le podučujte, pa ako bomo videli pri izpitu konec leta, da otroci malo znajo, ne dobote nič za vaš trud. Le stavite drugim učiteljem take pogoje, pa tem se bodo vse pripravnice z nadopolnimi mladenčji napolnile. Na oni odlok so pustili vsi gor navedeni duhovni učitelji šolo, s studom odvrčevaje od sebe take sramotilne pogoje. Kmet plati procente za šolo, pa raji ostani brez nje, kakor da bi nevedeni f. podučevali. Sijajen napredek k — barbarstvu in divjaštvu.

V Ljubijani 27. aprila. — (Razne novice.) Narodnjaki so našli sredstvo, s katerim bodo nemškutarje popolnoma neškodljive storili, če tudi ne vseh, vsaj nekatere kolovodje. Znano je že, da je zvonar Samassa, ki je med dru-

gem tudi za sv. Goro zvonove- nesrečno vlil, silno veliko si prizadejal, da je volitev v kupčijsko zbornico nemškutarjem dovolj po godu izpadla. Ravno tako delalen je bil prejšna leta in tudi letošnje leto pri volitvi v mestno starčinstvo. On in mnogo njegovih privržencev je mislilo, da ni mogoče, da bi „mrha Slovenec“ k pameti prišel in nehaj svoje zatiralce pitati. Faktum je, da zvonarnica Samassova obhaja delapust, ker narodni duhovni — ti namreč naročujejo zvonove — so se obrnili do dunajskega mojstra Hilzerja. Zvonarski mojster je rogovilil zoper duhovščino, od ktere je dobival lepih denarcev, s katerimi si je sozidal krasno palačo in je agitacijo nemškutarjev podpiral. Zdaj je dobil od svojih delalcev javno v Tagblattu natisnjeno pismo, v katerem ga prosijo, da naj izstopi iz vseh nemčurskih društev in zastopov, drugače mora tovarnico zapreti, drugače so ob kruh on in delalci. To je pa brž ko ne le narejeno, da bi ljudje siljeni bili sočutje imeti z delalci brez zaslužka in da bi toliko ložeje Samassa vsaj na videz hrbet obrnil vsemu, kar je nemčurskega.

Tu naj še omenim, kar mi je pravil dober prijatelj, da nek dopisnik iz Ljubljane v „Allg. Zeit“ toži, da ravnanje narodnjakov je zoper krščansko ljubezen. Če je v resnici urednik „Volksfr.“ tudi urednik ali lastnik „Allg. Zeit.“ se temu toliko ne čudim, ker vem, da naši ljudje (narodnjaki) niso „verfassungstreu“, kar bi imenovani časopis rad videl. Hotel bi pa vendar vprašati, ali tirja morda krščanska ljubezen, da bi narodnjaki redili in mastili svoje zatiralce? Ali nima mar tudi Slovenec v svoji domovini pravice vse tiste dobrote uživati, kakor nemškutarji in nemci, ki so pri nas naseljeni? Prav je, da se nemškutarji s takimi sredstvi prisilijo, da ne bodo več zoper Slovence rovali. Narodnjaki! le dosledno; naj bo vsakemu sveta dolžnost narodne obrtnike in trgovce podpirati, nemškutarjem pa vso podporo odtegniti. Sie werden zum Kreuz kriechen!

Naši porotniki bodo imeli s tiskovnimi pravdami dovolj opravila. „Slovenec“ ima svojo pravdo, Tagblatt ima pa dve. Izid se sicer matematično natančno ne more naprej vedeti, a če bo šlo po pravici — kar ni dvomljivo, bodo Tagblatt na Žabjek spravili, ker žive in mrtve obira in obrekuje. „Sl.“ sam trdi, da se obravnave ne boji. Toliko bolj prav. Okolica Ljubljanska se je glede narodnosti oživela. V Bizaviku in na Dobrovi so domoljubi napravili čitalnice; ker so do sedaj okoličani vselej vrli narodnjaki bili, želimo, da jim mladi čitalnici narodno zavest utrdita. *)

Dijaki graškega vseučilišča.

Človek ne verjame svojim lastnim očem. Graški dijaki so očitno pokazali, kakšen sad donese „pruška kultura“ v Avstriji.

V Gradecu stanuje nekaj dni sem Don Alfonzo, brat španjskega kralja Karola VII. D. Alfonzo se je pred z bratom vred vojskoval za pravico španjskega kraljevega prestola.

Za časa, ko je še D. Alf. poveljnik bil, godile so se neredne morije na obeh straneh. Te morije podtikajo naši liberalni in radikalni listi Don Alfonzu, in to dandanašnji v kljub dokazom, s kojimi se je D. Alfonzo opravičil, da on ni imenovanih morij kriv. Odkar stanuje D. Alf. v Gradcu, hujskala je proti njemu „Gratzer Tages-

*) Drugo porabimo za listek. Ur.

post“ kakor proti zločincu. Povedati moramo, da imenovanemu listu je urednik — neki prus. Prusi pa smejo v liberalni Avstriji vse početi, kar se jim ljubi; vlada k vsemu molči (!). — Ni čuda, da so se Graškim dijakom že tako suhe možgane vnele. — D. Alf. gre se soprogo vsaki dan k maši, navadno ob 10. uri. Omikani (??) dijaki zberejo se 27. t. m., derejo kakor kozli v cerkev, zunaj cerkve pa ga sprejmejo s „pe-reat“ (naj cerkne). Škandal je bil velik, policije ni bilo dolgo časa blizo, da si se je že več dni pred slišalo o takem nameravanji.

Drugi dan 28. t. m. ponovi se škandal. In to se godi v sredi Avstrije, v Gradecu, zraven stanovanje c. k. namestnika!! Policija je res nekatere zaprla, pa jih je sopet izpustila. Rektor vseučilišča in professorji, zdi se, de dijake zagovarjajo. — Mi nočemo danas nič več o tem izustiti, le to naj omenimo, da D. Alfonso je v sorodu s cesarsko hišo; in le to uprašamo, če bodo enkrat dijakom se zljubilo, enako postopati proti drugim udom ces. hiše, ali bo tudi ta pot vlada mirno gledala?

Ogled.

Avstrija. V kratkem se vrne cesar iz svojega potovanja domu, kjer mu bodo, kakor je želeli, pripravili sijajen sprejem. Z vrnitvijo cesarjevo upajo nekteri, vrnila se bo v Avstrijo druga vlada. Želeti bi bilo, da bi se skoraj reči na bolje obrnile.

Na Dunaji se snuje nova stranka z naslovom „katholische Reichspartei“, organ jej bo „Volksfreund“. Udje te stranke bodo po njihovem organu soditi „verfassungstreu“. Bati se je, da iz take moke bo malo kruha. — Deželnim zborom jemlje vlada pravico za pravico. Do sedaj so imeli poslanci pravico vlado o eni ali drugi reči vprašati (interpellirati) in vlada je po svojem zastopniku navadno — se ve po svoje — tudi odgovorila. To pravico zdaj prisvojujejo le državnemu zboru in v štajerskem deželnem zboru cesarski namestnik na take interpellacije nič več ne odgovarja. Bolj ko gre doba deželnega zborovanja k koncu, bolj živahni postajajo, vendar posebno znamenitega ne obravnavajo.

Iz štajerskega deželnega zbora moramo omeniti, da je nek baron Rast vlado interpelliral zastran bivanja D. Alfonsa, ki je naši avstrijski dinastiji v rodu, v Gradcu. Španjska-Pruska ga je hotela imeti. Deželni glavar ni dovolil navedene interpellacije, „Tagespost“ jo je pa smela od besede do besede tiskati! Ko bi se kak slovensk časopis postopil toliko predrzen biti, konfiskacija sledi za petami, poberejo mu kavcije, in vrednik pride pod ključ. Kaj v Gradcu nimajo državnih-pravdnikov? — V Kranjskem dež. zboru pričakujejo živahne debate, kadar pride na dnevni red sporočilo gospodarskega odseka zastran kmetijske šole.

Kakor smo že zadnjič omenili, name-rava ogrska vlada strogo vpeljati po vseh železnicah madjarski jezik, in nemadjare odpraviti. Ali bi ne bilo bolj pametno odpraviti pruske agente, ki so se po vojski 1866 po vseh kotih Avstrije naselili in dosti predrzno propagando delajo za Prusijo? Ako se Madjari pangermanstvu vstavljajo,

jim tega nihče ne zameri, vsak naj svoj narod spoštuje, a enako spoštovanje naj imajo tudi do drugih narodnosti in naj je nikar ne zatirajo, kakor pa Madjari prav očitno delajo, ker še učeno društvo „slovenska matica“ jim je bila na poti.

Sploh se vsak dan prav lepe reči čujejo v naši ljubi Avstriji. „Osten“ pripoveduje, da se za stolice novega vseučilišča v Černovicu jemljejo ljudje, ki so za kako drugo službo morda pripravni in sposobni, a za vseučilišče ne. Nekteri tamošnji osmošolci so se poklonili državnemu poslancu Tomaszczuk-u, ki je vseučilišče priboril na Dunaji. Vladni list z debelimi črkami tiska, da se je pri tej priložnosti pela nemška pesen menda „die Wacht a. R.“ Ali sme vladni list pot pripravljati Prusom v Černović?

Domače stvari.

(Deželno šolsko svetovalstvo.) — Čez tri mesece in pol, t. j. od 10. jan. [do 22. aprila je vendar enkrat zopet sešel se 22. t. m. slavni deželni šolski svet, ki bi postavno vsak mesec moral imeti svoje seje. Posvetovanje je trajalo od 10. ure zjutraj do 2 in pol popoldne. Imeli so gotovo veliko tvarine, da so toliko časa zborovali. Nazoč je bil cesarski namestnik baron Pino in še štirji drugi gospodje iz Trsta in dotični iz Gorice.

(Učiteljske spremembe.) Sežansko okrajno šolsko svetovalstvo je imenovalo v svoji seji dne 22. aprila kot stalnega učitelja v Nabrežini g. Josipa Hrovatina-a, dosedanega učitelja v Gornjskem, kamor se preseli učitelj iz Brestovice g. Jakob Jelišek, a v Brestovico pride gosp. L. Krepš z Repnega tabra. Stalni podučitelj v Sežani g. M. Leban ostane tamkaj kot učitelj.

(V kupčijsko in obrtniško zbornico) so bili 29. t. m. izvoljeni gg.: Vilhelm Ritter, Jože Tance, Alojzi Marizza, Janez Michelič, Miha Kacafura, Alojzi Zanutič, Leopold Bolko, Daniel Godina, France Segatti, Janez Peric.

(Razstava vina.) — V Dornbergu bo 1. maja razstava dornberških vin. Tukajšna kmetijska šola se poda in corpore k razstavi, da bo razna vina presojevala. Učenci kmetijske šole bodo vidili, kaka vina se pridelajo, ako se umno s trtami in z vinom ravnati zna. Tudi dornberškemu vinu bo razstava koristila.

(Domač umetnik.) Gospod Tomaž Slabanja bo v kratkem izdelal prav lep srebern kelih. Kar se da že zdaj soditi, mora se reči, da si je mojster prizadeval delo, kolikor mogoče popolno izvršiti. Posebno lepo delo so štirji evangelisti na stajalu in orodje Kristusovega trpljenja vpleteno med arabeske držala. Obžalujemo, da ga zaradi mnoge dela do razstave bratovščine izvršiti ne bo mogel, vendar ga pa rad pokaže, kdor ga želi videti. Ob enem naj tudi omenim, da izdeluje tako imenovan kapitelsk križ, križ za procesije in svečnike za otok — Cejlon, tamošnji misijonar, menda iz Kormina doma, je vse to naročil.

Razne vesti.

— Imenovanje. — Pokojni Jurij Zavašnik ima naslednika v deželnem šolskem svetu na Kranjskem. Minister Stremayr je imenoval kanonika Frid. žl. Premierstein-a za uda tega

šolskega sveta, kar je gotovo vseč — nemškutarjam in strokovnjakom Sima et Comp.

Poslano.

Prosim, da blagovolite sledeči opomin natisniti v prihodnji list vašega cenjenega časnika.

OPOMIN.

Laška družba „Assicurazione Generale Unione“ odposlalo je iz Florenca 7. t. m. stavek, kateri se nahaja v časniku „Isonzo“ št. 32 v četrtem predalu tretje strani, vsled kterega bi se verovalo, da je tajista v avstrijskih kronovinah po državnem odboru zastopanih kot legalna spoznana.

Da se obvaruje pred to pomoto, in okom pride vsakoršni nezgodi, v katero bi se lahko oni zamotali, ki bi se hoteli pri tej družbi zavarovati, za potrebno spoznam, opomniti, da je vis. c. kr. namestništvo v Trstu z odlokom 16. oktobra 1874 št. 11932/I temu glavarstvu naložilo, ne samo vstaviti daljno delovanje gor omenjene družbe, temveč proti njenimi oskrbniki kazensko postopati v zmislu §§. 132 in 133. drž. ukaza 20. dec. 1859 (drž. zak. št. 227).

Objavlja se to v občno znanje in ravnanje.

C. KR. OKRAJNO GLAVARSTVO

v Gorici 23. aprila 1875.

c. k. dvorni svet.

RECHBACH I. r.

MOLITVE

za sveto leto 1875 s kratkim podukom

je naslov knjžici, ki je prišla v Mailingovi tiskarnici na svetlo in velja:

1 iztis	4 solde
10 iztisov	30 soldov
50 „	1 gl. 25 „
100 „	2 „ — „

Tretji natis.

Umrli v Gorici od 17. do 29. aprila.

Magdalena Culiat, kmetica 45 l. — Katarina žl. Kerkes 85 l. starost. — Ivan Tonšič 1 l. osepnice — Katra Zorzenon 47 l. skorbut. — Judita Benporat, judinja 70 l. jetika. — Marija Marbutti 26 l. kostni rak. — Marija Medvešek 53 l. plučno vnetje. — Anton Bogdav 2 m. božjast. — Jožefa Usaj 8 l. angina. — Urša Gorjan 35 l. angina. — Jožefa Planišček 74 l. plučno vnetje. — Ivan Merluzzi 3 l. božjast. — Angel Kleri 75 l. prsna vodenica. — Margarita mark. Obizi 65 l. mrtud na možgane. — Jožef Trobic, 46 l. plučno vnetje. — Valent. Sbuelz 60 l. vročinska bol. — Veronika Nisner 28 l. za rakom. — Andrej Suligoj 50 l. plučno vnetje. — Eliza Kaskin 24 l. sušica.

Oznanilo.

Gospa B. Kogl kupčevalka z cerkvenim blagom v Ljubljani, bo meseca aprila potovala po Goriškem okraji in na prodaj stavila pr. č. duhovščini po primerno nizki ceni izbrano lepe cerkvene oprave.

To pr. č. duhovščini na znanje daje in se ponižno priporoča.

B. Kogl.

Od leta 1767

Svetinja za napredek

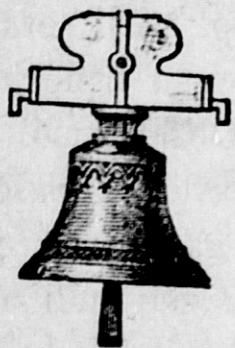
Svetinja za zasluge

ALBERT SAMASSA

C. KR. DVORNI ZVONAR,

izdeljevalec strojev in raznoterega orodja pri gašenji ognja
V LJUBLJANI

priporoča p. n. cerkvenim predstojnikom in občinskim zastopom:

Vbrana zvonila

z vso potrebščino, kakor jarmi, ojnice, okovi. Zvon tudi 40 centov teže zamore en mož zvoniti; dalje priporoča vse vrste

brizgalnic, orodja za gašenje, vodnjake, cerkvene svečnike iz medenine, ventile, šravbe itd.

po najnižji ceni.

Občinam in gasilnim društvom, da si zvonove in gasilno orodje lahko omislijo, privolim plačevanje v obrokih.

Diploma pripoznanja

Diploma pripoznanja

14 svetinlj

Pravi WILHELMOV

antiartritični antirevmatični

čaj za čiščenje krvi.

(Čisti krv zoper protin in revmatizem)

je kot

pomladansko zdravljenje

edino gotovo zdravilno krv čisteče sredstvo,

Vsled Nj. Vel. Najvišega povelja zoper penarenje zavarovano Dunaj 28. marca 1871.

ker je od prvih medicinskih avtoritet Evrope

S privoljenjem c. k. dvorne pisarne vsled sklepa na Dunaju 7. dec. 1858.

bilo z najboljim uspehom upotrebljavano.

Ta čaj čisti celi organizem; preišče, kakor nobeno drugo sredstvo, dele celega truplja in odvrne iz njega po notranjem upotrebljevanju vse nečiste za bolezen nabrane reči; tudi je učinek gotovo ustrajajoč.

Temeljito ozdravljenje protina, revmatizma, otročjih žil in zastaranih trdovratnih boleznih, vedno gnoječih se ran, kakor vseh spušajev pri spolnih boleznih in po koži, mazolov po telesu ali po licu, lišajev, sifilitičnih ran.

Posebno ugoden vspeh je imel ta čaj pri zagnetenji jeter in vranice, enako pri zlati žili, zlatenici, silnem bolenju po čutnicah, kitah in udih, potem pri tisanju v želodcu, vetrovih, zaporu, vodnih nadlogah, močenju, moškem oslabiljenju, toku pri ženah itd.

Bolezni, kakor bramorji, zlezni otok, ozdravijo naglo in temeljito, ako se pije čaj neprenehljivo, kajti on je hladeče sredstvo, ki raztopi in žene scavnico Celi kup spričeval, pripoznavalnih in pohvalnih pisem, ki se tirjane zastoj dopošljajo, spričuje resničnost zgorej navedenih razlogov.

V dokaz rečenega navedemo tukaj vrsto pripoznavalnih pisem:

Gospodu Franju Wilhelmu, lekarju v Neunkirchen-u. V Zagorji 5. aprila 1873.

Vljudno Vas prosim, da mi pošljete še dva zavitka uže enkrat poslanega antiartritičnega antirevmatičnega čaja za čiščenje krvi po pošti s povzetjem prej ko mogoče. Ob enem Vam izrekujem najtoplejšo zahvalo, ker uže prvi zavitek je zdatno pomagal moji ženi, ki je uže leta in leta imela revmatizem in jo je zapiralo. Upam, da bo popolnem ozdravila, ker, akoravno sem uže vsakovrstne zdravila rabil, vendar po nobenem se ni tako dober uspeh pokazal, kakor po Vašem čaji. Se spoštovanjem

Ernest Zeynard, uradnik. Gospodu Franju Wilhelmu, lekarju v Neunkirchenu, Neutra 23. aprila 1873.

Uže več let trpela sem strašno. Revmatizem sem imela tako krd, da sem dobila rane na nogah, iz kterih mi je teklo. Tisučno hvalo pravemu Wilhelmovemu čaju za čiščenje krvi, kterega ste mi poslali 2. nov. 1872. Dva zavitka sta mi bolečine umirila in me popolnoma ozdravila, kar po nobeni drugi poti doseči nisem mogla, za kar se še enkrat srčno zahvaljujem. Jaz sem Wilhelmov antiartritičen antirevmatičen čaj za čiščenje krvi tudi drugim bolnikom kot naj boljši čaj priporočila. Večno Vam hvaležna

Alojzija Döller. Gospodu Franku Wilhelmu, lekarju v Neunkirchenu.

S pravim Wilhelmovim čajem za čiščenje krvi ozdravil sem prav dobro gospo grofinjo Paracin, ki je v zvezi z našim dvorom in jako priljubljena.

Ta gospa, ki je imela prej revmatizem v nogi, ne čuti tako pogostoma tega nadlegovanja in kadar pride, mi več močno. Ker se gospa po mojem nasvetu zdržuje vina, upam, da bo po daljši rabi tega izvrstnega Wilhelmovega čaja za čiščenje krvi popolnoma nadloge rešena. Prepričan o izvrstnosti njegovi, bom Wilhelmov čaj povsod priporočal.

D. r. Van Kloger. Sviri se pred ponarejanjem in sleparstvom!

Pri kupovanju naj p. n. občinstvo natanko pazi na mojo postavno zavarovalno marko in firmo, kar je na vsakem zavitku na zunanji strani razvidno, da se s ponarejanjem ne daja zaslepiti,

Pravi Viljelm-ov protiartritičen, protirevmatičen čaj za čiščenje krvi dobiva se le iz prve mednarodne tovarne protiartritičnega, protirevmatičnega čaja za čiščenje krvi v Neunkirchen-u pri Dunaju, ali v mojih po časpisih naznanjenih zalogah.

En zavitek v 8 oddelkov razdeljen, po zdravniškem naukazu pripravljen, z navodom, kako se rabi v raznih jeziki, velja 1 gld., kolek in pošiljatev 10 sold.

Da ima p. n. občinstvo večo priložnost pravi Viljelm-ov protiartritični in protirevmatični čaj za čiščenje krvi kupovati, naznani se, da se dobiva v Gorici v lekarnici A. Franzoni-ta, v Trstu pri Serravallo-u.